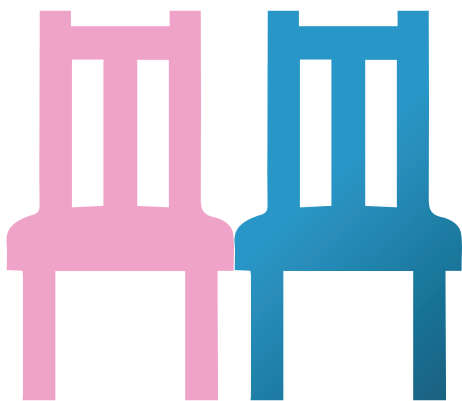

ЦЕПОРА

Центар за позитиван развој
деце и омладине

РОДНА РАВНОПРАВНОСТ

Брошура за ученике
средњих школа

Канцеларија за младе
Града Београда

Београд

www.beograd.rs

РОДНА РАВНОПРАВНОСТ

Издавач:

**ЦЕПОРА – Центар за позитиван развој деце
и омладине**

Јована Миодраговића 27/9, 11080 Београд

office@cepora.org

www.cepora.org

Приредиле:

Весна Поповић

Лидија Буквић Бранковић

Нина Живковић

Штампа: Wizard Solution d.o.o., Аранђеловац

Брошура је креирана за потребе вршњачких едукација ученика средњих школа у оквиру кампање „Родна равноправност“ коју организује Канцеларија за младе Града Београда.

Која беба
је ког пола?

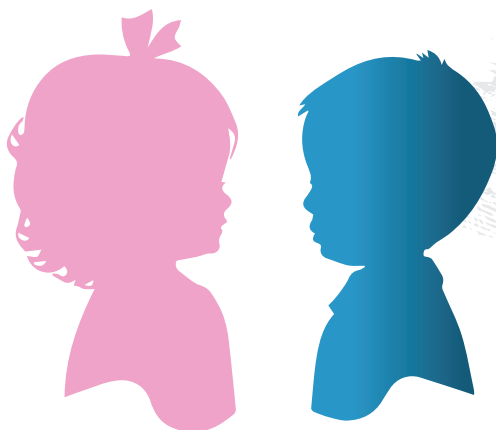

Како знаш?

Пол је биолошка категорија и дефинише се према примарним полним карактеристикама. Са тим се рађамо и не може се изменити осим медицинским третманом.

Рецимо, само **жене** могу да рађају или доје и само **мушкарцима** мутира глас у пубертету.

Нема варијације од културе до културе и кроз време (небитно да ли си рођен сад или пре 2.000 година или у Кини, Америци или Руанди).

На рођењу, разлика између дечака и девојчица је њихов пол. Како дете одраста друштво им даје различите улоге, атрибуте, могућности, привилегије и права која на крају створе социјалне разлике између мушкараца и жена.

Род је стечен и друштвено одређен. Подразумева сет улога и одговорности. Те улоге и одговорности зависе од друштва, културе, историјског периода, социоекономских фактора, годишта, образовања, етничке припадности и вероисповести.

Родне улоге се односе на различите идеје, очекивања и норме везане уз ставове, изглед, понашање које поједина култура или друштво приписује и захтева од особа мушког и женског пола.

У зависности од тога да ли смо се родили као дечак или девојчица претпоставка је да би требало да се понашамо, мислимо и осећамо на одређени начин и испуњавамо одређена очекивања и резултате.

Родне улоге се уче у процесима социјализације, односно кроз одрастање и додире са нашим породичним, школским, вршњачким и ширим друштвеним окружењем.

Тако да, **родна правила** и норме, односно шта треба, а шта не да раде дечаци/ девојчице, како треба да се понашају, изгледају, размишљају, желе, чиме да се баве, чиме да се играју и свашта још нешто, усвајамо од родитеља, групе вршњака, школског система, медија, религије, уметности и других сфера друштвеног живота.

Родни идентитет је индивидуалан осећај родне посебности и припадности, то је уверење особе, начин на који особа види себе као мушко или женско, или се одређује ван ових категорија.

То значи да особа може да буде женског пола али да се поистовећује са мушким родом, те да се изјашњава као особа мушког рода.

Родна идентификација је лична одлука, али је често донесена под притиском и утицајем културалних дефиниција „мушкости“ и „женскости“.

Занимљивост:

У једној студији о 224 различите културе/друштва, пронађено је 5 култура у којима једино мушкарци кувају и 36 култура у којима жене обављају све послове изградње кућа и насеља.

Дакле, људи се рађају као припадници/припаднице мушког или женског пола, али се уче да буду дечаци и девојчице, жене и мушкарци.

Када претпостављамо да сви припадници једне или друге групе имају одређене особине, само њима својствене и по којима се разликују од других, тада говоримо о **Стереотипима.**

Стереотипи могу да настану на основу мишљења о било којој групи. Најчешће се сусрећемо са стереотипима који су везани за нечију етничку припадност, религију, сексуалну оријентацију, пол, али и многе друге одлике.

Када наилазимо на стереотипе по питању родних улога, односно када подразумевамо да нешто важи за све жене, или за све мушкарце, тада говоримо о **родним стереотипима.**

Мишљење да мушкарци увек боље возе од жена, или да жене боље кувају су примери стереотипа.

Овакве представе о мушкарцима и женама се често разликују од стварности или се заснивају на нелогичком расуђивању. Сигурно знате и жене које су фантастични возачи и мушкарце који фантастично кувају. Стога претходни стереотип пада у воду чим укључимо **критичко мишљење.**

На развој стереотипа утиче наше целокупно одрастање и информације које добијамо из различитих извора.

О томе како у нашој земљи, друштво види жене, а како мушкарце можеш проверити једним кратким експериментом: **Прелистај једне дневне новине** (штампано или онлајн издање) и издвој све фотографије и наслове у којима се спомињу жене и у којима се спомињу мушкарци. Приметићеш да се **жене** и даље често приказују и виђене су у медијима као медицинске сестре, домаћице, секретарице и можда уметнице, док се **мушкарци** приказују као доктори, главе породице, менаџери, политичари, односно доносиоци одлука.

Постојање стереотипа често доводи до стварања **предрасуда** што подразумева да имамо унапред негативно мишљење о некој појави, особи, групи, и пре нашег непосредног искуства.

На пример, ако имамо предрасуду да жене увек трачаре, онда им нећемо поверити неку тајну. Или ако верујемо да сви мушкарци варају у вези, имаћемо проблем да верујемо мушкарцу у романтичном односу.

Понекад до предрасуда долази у раном периоду одрастања када дете усваја ставове и вредности родитеља и других ауторитета, али се могу јавити и у каснијем добу живота.

Раније су у друштву постојале предрасуде да су жене мање паметне и да не могу да допринесу радном месту, већ само свом домаћинству. Разних предрасуда овог типа је било много, и потребно је време да се ствари промене и да се предрасуде искорене.

Промене се не дешавају саме од себе – зато је важно у свим сферама друштва успоставити родну равноправност.

Родна равноправност претпоставља да мушкарци и жене имају једнаке могућности за остваривање људских права што представља један од основних услова за постојање демократског друштва.

Иста шанса за оба пола у свим сферама јавног и приватног живота.

Једнака заступљеност.

Једнака моћ.

Једнако учешће.

Када у једном друштву постоје једнаке могућности за жене, мушкарце и особе другачијих родних идентитета да допринесу културном, политичком, економском и социјалном напретку као и да имају једнаке могућности да уживају све користи и добробити од напретка једне заједнице, онда можемо да кажемо да у том друштву постоји родна равноправност.

Онај ко разуме да су положај жене и мушкарца различити због друштвених услова, а не природних разлика и да су разлике уствари научене, онда је **родно освешћен**.

Мини квиз

Има више мушкараца на директорским позицијама јер су паметнији од жена?

- а. тачно
- б. нетачно

Жене су боље мајке, него што су мушкарци очеви, јер оне рађају децу?

- а. тачно
- б. нетачно

У бројним међународним документима родна равноправност се схвата веома озбиљно.

Схвати је и ти!
Практикуј је!

Најважнији **документи** који се тичу родне равноправности у Србији су:

- Устав РС;
- Закон о равноправности полова;
- Закон о забрани дискриминације;
- Национална стратегија за родну равноправност (најновија усвојена стратегија за родну равноправност је за период од 2021. до 2030. године).

ЈЕДНАКОСТ ≠ РАВНОПРАВНОСТ

Родна једнакост представља праведност и правичност у третману жена и мушкараца како би се (евентуално) постигла родна равноправност.

Понекад захтева другачији третман жена у односу на мушкарце да би се надокнадиле историјске и друштвене неједнакости између мушкараца и жена.

На пример – едукација жена из области покретања сопственог бизниса.

Једнакост доводи до равноправности.

У последње време много се говори о потреби да наш језик буде **родно осетљив**.

Савети за употребу родно осетљивог језика су:

- коришћење родно **неутралних** облика (председава уместо председавајући, режија уместо режисер, лектура уместо лектор);
- **родна спецификација** облика од којих је тешко извести женски род (жена купац, жена преводилац, жена ватрогасац);
- увођење **нових речи** које означавају жене у одређеним професијама или на одређеним функцијама (стоматолошкиња, деканица, ректорка).

Дискриминација је неједнако поступање према особи или некој групи на основу неког њиховог личног својства (особине), што за последицу има неједнакост у шансама да остваре неко право.

Другим речима дискриминација је неједнако поступање према једнакима и једнако поступање према неједнакима.

На пример, дискриминација може да се врши на основу вере, боје коже, сексуалног опредељења, рода, пола, итд.

Родно заснована дискриминација

јесте свако разликовање, искључивање, ускраћивање или неједнако поступање, на отворен или прикривен начин, који се чини на основу пола, односно рода, у политичким, образовним, економским, социјалним, културним, спортским или другим сферама друштвеног живота.

**Жао ми је, ми смо
тражили НАСТАВНИЦУ
српског језика и
књижевности.**

Историјске ЗАНИМЉИВОСТИ

Жене су некад имале мало права. Нису имале право гласа на изборима. Нису могле да се школују. Нису могле да располажу својом имовином. Нису могле да се запосле. Обављале су кућне послове и чувале децу. Биле су у „власти“ својих мужева. Уколико не би имале мужа, сматрало се да „нешто није у реду са њима“.

Жене у Србији су право гласа, право на високо образовање и право на располагање сопственом имовином и зарадом добиле пре мање од 100 година. Међутим, борба се и даље наставља.

Индекс родне равноправности

је мерни инструмент Европске уније који мери родну равноправност на скали од 1 до 100.

Србија је прва земља ван Европске уније која је применила индекс родне равноправности и он према извештају из 2021. године износи 58%.

Домени у којима родна равноправност треба да буде присутна су **рад, новац, знање, време, моћ и здравље.**

Највећа разлика између мушкараца и жена у Србији заступљена је у домену рада и новца, а најмања у домену здравља.

Где се примећују разлике

Више је жена запослених у **помагачким професијама** - у школама, домовима здравља, центрима за социјални рад.

Више је жена на **уметничким** и факултатима из области **друштвених наука**.

Дупло више жена обавља **кућне и породичне послове** у односу на мушкарце.

Због времена које утроши на ове послове жене ређе имају времена за разоноду.

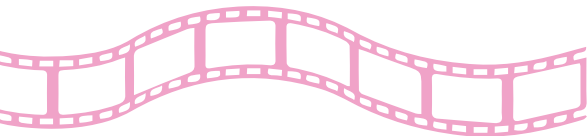
Шта мислиш, зашто је ово овако?
Да ли може другачије?
Треба ли другачије?

Неки занимљиви филмови

Ако волиш филмове, ово су наши фаворити који веома илустративно говоре о теми борбе за родну равноправност:

- **On The Basis of Sex (2018)**
- **Battle of the Sexes (2017)**
- **Hidden Figures (2016)**
- **The Red Pill (2016)**
- **Suffragette (2015)**
- **North Country (2005)**

Ко одлучује о томе
чиме треба неко да се бави?

Ко одлучује о томе
да ли ће неко засновати породицу и имати децу?

Ко одлучује о томе
да ли ће неко имати каријеру?

Ко одлучује о томе које боје одеће ће обући?

Ко одлучује о томе да ли има право гласа?

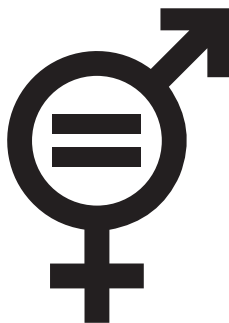

Ко одлучује о томе
да ли може да доноси важне одлуке?

Ко одлучује о томе
да ли треба да буде овакав или онакав?

**Сви заједно се боримо
за право да свака
особа има простора
да одлучује за себе!**

СИМБОЛ РОДНЕ РАВНОПРАВНОСТИ

www.cepora.org
office@cepora.org